

בן האינפלציה אנוכי

עברנו כך על פני עשרות רבות של מכוניות. לא ראינו אותם אלא כעצמים נעים, שהיה צורך לחשב את תנועותיהם. זאת היתה תחרות מרתקת, ואולי פה ושם גם שכחנו להסתכל בספידומטר. הרגשתי שהמכוניות ואני הפכנו יחידה אחת, שאני חש את המכוניות, כמו סוס אציל. זהו תענוג אמיתי. ביציאה מן הכביש המהיר, לפני קיבוץ צובה, הוא סטה מימנה ונעלם. לא ראיתי את פניו.

זר פרחים לפולה

הראיון המרתק של שרית ישי עם כתו של דויד בן-גוריון, גאולה בן-אליעזר, שפורסם כאן לפני שבועיים, עורר בי הרבה זיכרונות על פולה.

ב-1946 הוצאתי, יחד עם חברים, כתביעת בשם במאבק שדגל בדריעה שהיהודים בארץ-ישראל מהווים אומה עברית חרישה. נאמר לי שעמוס בן-גוריון קרוב לדריעות אלה. הלכתי לביתם של הבן-גוריונים כדי לדבר איתו.

עמוס לא היה בבית, וגם לא אביו. אבל פולה בן-גוריון הזמינה אותי להיכנס למיטבה ולחכות.

השיחה היתה חופשית, והתגלגלה לחיים ארלוזורוב. הזכרתי אותו ואת בן-גוריון, ופולה קראה: "איך אתה יכול להשוות! הרי בן-גוריון הוא אינטלקטואל!"

באמצע שנות ה-50 ניהלנו מערכה חריפה נגד עמוס בן-גוריון, שהיה אז סגן-מפקד המיטרה, והדבר הסעיר את המדינה במשך שנים. אישה-סתרים של בן-גוריון-האב, איסר הראל, קבע אז שהעולם הזה הוא האויב מס' 1 של המישטר, ופתח במיתקפה נגדית קיצונית, שהלכה והחריפה לקראת סוף העשור.

ב-1959, לקראת ראש-השנה, היה עלי להתבודד כדי לכתוב את המאמר השנתי הגדול על איש-השנה. בחרתי לעשות זאת במקום שהיה אהוב עלי, מלון מינס על הרכנען. כשהגעתי לשם, הייכה בעלת-הבית חיוך מיסתורי ואמרה: "אני יודעת למה אתה פה." התעלומה פוענחה כאשר הסתבר כי דויד בן-גוריון בא להתגורר במלון, כדי לנהל משא את מערכת-הבחירות בגליל לכנסת הרביעית.

העולם הזה מונח על המיטה שלו! לחש לי מלצר ביום ג' בערב. מכיוון שהגליון היה אמור להגיע לצפת רק למחרת היום, היתה בכך מחמאה גדולה. נראה ש"הזקן" קיבל את העולם הזה השנוא עליו — שהוא לא קרא לו מעולם אלא רק בכינוי "השבועון המסויים" — באמצעות שליח מיוחד, מיד עם הופעתו. כבוקר ירד בן-גוריון ואכל ארוחה חטופה, תוך שהוא מעלעל בתנועות מהירות ועצבניות בערימת כל עתוניה-בוקר, שהיתה מונחת לפניו. הוא קרא פה ושם, אבל מבלי לשים לב מה הוא אוכל ויצא לדרך.

גם אני קמתי כדי לכתוב את המאמר, אך במיסדרון ארבה לי פולה בן-גוריון. "אתה, בוא הנה!" ציוותה עלי. צייתי:

"שב" פקדה, ישבתי.

"למה אתה מתקיף את עמוס?" שאלה. "עמוס הוא בחור נהדר. רק אתמול טילפנתי למרי (אשתו) ושאלתי איפה עמוס, והיא אמרה שהוא רווח את הכלים. אז אני שואלת אותך!" השיחה הזאת נמשכה כארבע-עשר שעות בתערוכת של אנגלית-אמריקאית ועברית. לפולה לא היה מה לעשות, ובן-גוריון נעלם עם כל שומר-הראש שלו. גיליתי לה כסוד מי יהיה איש-השנה, וכששמעתי כי תהיה זאת יעל דויד, ביטאה את דעתה עליה. היתה זאת דריעה שלילית, בלשון המעטה, כמו גם דעתה על גולה מאיר, ורה וייצמן (אשת הנשיא הראשון, שהיתה שנואה עליה במיוחד, מפני שהתימרה להיות גברת גדולה) ואחרים. גם משה דויד לא היה חביב עליה. בגלל התנגדותו כלפי אשתו, רות, חיבבתי את פולה, מפני שהיא לא השתנתה. כאשר קמה המדינה, כל העסקנים ונשותיהם השתגעו. עסקן סגן 'הפך' שר, בעל מכונית-שרד פרג'ו, לאיליהו, נשות ה"שרים" הפכו כולן גבירות חסודות, שהתלבשו לפי מיטב האופנה של פאריס.

פולה נשארה בריוק כפי שהיתה, האשה שהיתה הולכת לתנות בפנית רחוב כריהודה ואומרת למכולתניק: "תן לי את הביצים הכי טובות, זה שביל בן-גוריון." סיפרו שפעם יצאה מפתח הבית, עזרה שני חיילים ושאלה: "אתם אוהבים את בן-גוריון?" כשאישרו זאת, אמרה: "אז היכנסו ותזונו את הארון שלו!" סיפרו עליה סיפורים בלא-ספור. למשל, ששאלה את דאג האמרשילר, מזכיר-האום ההומריסטואלי, מדוע אתה לא מתחתן? תראה כמה שזה טוב!" ושאלה את שריה-חיוץ הצרפתי, קוב דה-מררוויל הקר כקרת, "מי אתה?" וכאשר השיב בטון צונן שהוא שריה-חיוץ של הקהילה הצרפתית העירה: "כך אתה נראית!" באחת המסיבות נתקלה ברובי, מי שזיחה אשתו של אריק רולו, העיתונאי הצרפתי הנודע. רולו הוא יליד-מצריים, ממוצא ספרדי, גם רובי תמיצריים, אך ממוצא אשכנזי. אחרי שיח-נפש ארוכה, שאלה פולה: "איך זה שכחורה נחמדך כמון התחנתה עם ספרדי?" כשנפטרה, כתבתי עליה מאמר-הספר. למחרת היום קרה רבר מפתיע. דויד בן-גוריון, שמעולם לא אמר לי שלום, קיבל את פני במינוח-הכנסת בכירכת-שלוש לבכית (שנינו היינו אז ח"כים אפוזיציוניים).

מייד לאחר מכן התחיל לדעוך. כמו בגין אחרי מות עליזה.

פולה

מבקש אותי לבוא אליו ללישכתו. היו"ר, יצחק שמיר, ביקש אותי לשבת ופנה אלי בחיוב: "תראה, אורי, יש לנו דריעות שונות, ולא אתווכח על כך עכשיו. אבל אם אתה לובש היום חולצה עם סיסמה זו, תבוא מחר גאולה כהן בחולצה עם סיסמה אחרת, ובסוף כולם ינופפו בסיסמאות במליאה. לאן נגיע?"

חזרתי למליאה ולבשתי את המיקטורן מעל לחולצה. לכוחות הרמקוטיים אין עניין בהריסת הכנסת, כבודה ותפקידה. גם לא בשביל כמה שניות של התמוגגות על מירקע הטלוויזיה.

פליני על שפת-הים

בשבוע שעבר השתתפתי בסרט של פליני. לא, פליני לא היה שם. וגם המצלמות לא הגיעו. אבל חוץ מזה היה הכל בסדר.

עונת-ההרצה הגיעה לסופה הרישמי. בתום היום האחרון של העונה, בשעה 3 אחרי-הצהריים, קיימו אברמליה ודויד המצילים מסיבה לחוג קטן של ידידים.

לקחו חסקה והעמידו אותה על גבי כן, על החול, לפני סוכת-המצילים. על שולחן מאולתר זה הגישו וודקה ובירה (זה הולך טוב מאוד ביחד, כמו מציל ותיירת שוודית, או כמו מרידור וארידור), קבאב, צלעות, פיתות, טחינה וסלטי-ירקות שלא היה

אורי אבנרי אישי יותר

מבייש את מאיר פעיל. אברמליה לוי ודויד מלמד הם המצילים בתחנת-גורדון בתל-אביב, ויש להם חוגי-ידידים מגוון. היו שם שמוליק קראוס ויגאל תומרקין, ויום לוקוב ואופליה, אייבי וכל מיני חתיכות. אכלו ושתו, שתו ואכלו, ומצב-הרוח התרומם בהתמדה. זה החזיל בשלוש. אחרי חמש החלה השמש לשקוע. המים היו חלקים כראי, האופק האדים, ומיפרש בודר ריחף על המים בין שוברי-הגלים. אלוהים צייר תמונת-קייטש, שתומרקין ולוקוב לא היו מעזים להציג בתערוכה.

הכלבים רדפו אחרי היונים, שחיפשו פירווי-אוכל כחול. החתיכות האחרונות, שהיו שרועות כסביבה, אספו את עצמן ואת חפציהן והלכו הביתה, כדי להתכונן לעיסוקי הערב, החלונות כגושיה-בטנון המכוערים של בתי-המלון החזירו את קנייה-שמש האחרונות. שקט גדול ירד על הכל. זיכרונות משנת תרפ"א התגלגלו על החסקה ככדורי פירסונג, ומחשבות גדולות ששכחתי אותן, והירורים על מה ואיך ומדוע ולשם-מה. עליתי לרגע לסוכה, כדי לקחת את החולצה שלי עם רדת הלילה, וראיתי את הכל מלמעלה, מזווית המצלמה. ואז התכרר לי הכל: זה לא קרה במציאות, זה קרה בסרט של פליני. יתכן שהוודקה עזרה להשלמת התמונה.

מלכי הכביש

נסעתי בערב לירושלים. היה חושך. הכביש היה עמוס מאוד. נהגים "זהירים" סתמו את המסלול השמאלי, כדרכם בקודש ובירשאל. הכנסתי קלטת של ויואלדי לרשמקול.

לפתע הרגשתי בו. לא ראיתי את פניו. גם לא הבחנתי ברגם מכוניתו. היא היתה אפורה.

הוא עקף אותי. כעבור ומדמה עקף אותי שנית. נראה שעקפתה אותו כניתיים.

זיהיתי אותו מייד. נהגים מסויימים, שיש להם סיגנון מסויים של נהיגה, מכירים איש את רעהו בכביש. הם שייכים לאגודה בלתי-מוצחרת. נדמה להם שהם מלכי-הכביש.

מבלי להודבר, מבלי שאף ראונו איש את רעהו, החלה בינינו תחרות. גם הכללים הוסכמו בצורה אילמת.

לא היה זה מירוץ. מדי פעם נתתי לו לעבור על פני כוונה, ואני חושך שכך נהג גם הוא.

עיקר התחרות היה להתקדם כמהירות המירבית מבלי להפר את כללי התנועה הטובה. אם היה המסלול הימני פנוי, נסעתי בו. לא הסמתי לפניו את המסלול השמאלי. אבל ניצלתי כל אפשרות מזדמנת בתנועה — למשל, כשהוא נסע במסלול הימני מאחורי נהג איטי — כדי לעבור על פניו.

אני בן האינפלציה. היא היתה הסנדקית שלי. אני מתכוון לזה באופן מילולי. כאשר נולדתי, השתוללה בגרמניה האינפלציה הגדולה. הרפיסו שטרות-כסף בסכומי-עתק, וכאשר זה לא הספיק, פשוט החתימו שטרות בחותמת-גומי שהפכה מיליונים למיליארדים. הכולאים אוספים עדיין כולים גרמניים מן השנה הדיא, בסכומים של מיליונים. לא עלה אז על דעת איש שאפשר למכור כולים ששום מחיר אינו רשום בהם.

אבי סיפר לי שהיו משלמים או משכורת פעם ביום. העובד היה מכניס את ערימת-השטרות לשקית, רץ לחנויות, קונה את המיצרצקים שהיו דרושים לו, וחוזר לעבודה. כעבור כמה שעות כבר עלו המיצרצקים פי כמה.

כתינוק בן-יומו לא הייתי ער להתפתחויות אלה. אבל ראיתי במו עיני את ההמשך.

האינפלציה בלעה את חסי כונותיהם של מיליוני גרמנים קטנים. עולמם חרב עליהם. גרמנים טובים, הם ידעו שאדם צריך לעמול קשה, לחסוך בשקדנות פרטתה לפרטתה, ואז, בהגיעו לגיל זקנה, יוכל לכלכל את עצמו בכבוד. זה היה בטוח כמו זריחת השמש בבוקר ובוא הקיץ אחרי האביב.

ביטחון זה התערער לפתע. האינפלציה לא בלעה רק את הכסף, היא בלעה גם את הערכים הבסיסיים, שעליהם היתה מושתתת החברה. שום דבר לא היה עוד בטוח. הכל שקע בתהום: הכסף, הערכים, האמונה, סמכות השלטון, הביטחון האישי.

מן התהום העכורה הזאת עלתה הרוח הרעה, שהילכה לאחר מכן אימים על גרמניה ואירופה כולה: הרוח הגרלה של הנאציזם. באיחור של עשרים שנה, הרגה האינפלציה הגדולה גם שיישה מיליון יהודים.

אבי דווקא התעשר באינפלציה. הוא היה בנקאי, מומחה לגיירות-ערך ופעיל ותיק בכורסה. הוא קנה ומכר וצבר הון תוך כמה חודשים. הוא לא העלה על דעתו מה תהיינה התוצאות. אבל ברבות הימים הבין, ובכל שנותיו בארץ לא נגע עוד בנייר-ערך. מי שמשחק כיום באינפלציה, עלול לגרום לתוצאות שאין הוא חוזר אותן גם בסיוטי-לילה. אמנם, העולם השתנה בשישים השנים האחרונות. נוצרו הרבה מסתומי-ביטחון. הכלכלנים מאמינים שהם מתוחכמים יותר. יתכן שיוסר ארידור חכם מהיאלמאר שאכט. הגאון הפיננסי הגרמני, שכוכבו ררך באותה שנה.

אך אני יליד האינפלציה, והמיפלצת הזאת מפחירה אותי מאוד. קל מאוד לממשלה לפגוע בחסכוניותיהם של אנשים קטנים. אבל ההיסטוריה הוכיחה שזה גרוע מפשע — זוהי איולת מסוכנת מאוד.

אריה

היא בלעה גם את הערכים הבסיסיים, שעליהם היתה מושתתת החברה. שום דבר לא היה עוד בטוח. הכל שקע בתהום: הכסף, הערכים, האמונה, סמכות השלטון, הביטחון האישי.

מן התהום העכורה הזאת עלתה הרוח הרעה, שהילכה לאחר מכן אימים על גרמניה ואירופה כולה: הרוח הגרלה של הנאציזם. באיחור של עשרים שנה, הרגה האינפלציה הגדולה גם שיישה מיליון יהודים.

אבי דווקא התעשר באינפלציה. הוא היה בנקאי, מומחה לגיירות-ערך ופעיל ותיק בכורסה. הוא קנה ומכר וצבר הון תוך כמה חודשים. הוא לא העלה על דעתו מה תהיינה התוצאות. אבל ברבות הימים הבין, ובכל שנותיו בארץ לא נגע עוד בנייר-ערך. מי שמשחק כיום באינפלציה, עלול לגרום לתוצאות שאין הוא חוזר אותן גם בסיוטי-לילה. אמנם, העולם השתנה בשישים השנים האחרונות. נוצרו הרבה מסתומי-ביטחון. הכלכלנים מאמינים שהם מתוחכמים יותר. יתכן שיוסר ארידור חכם מהיאלמאר שאכט. הגאון הפיננסי הגרמני, שכוכבו ררך באותה שנה.

אך אני יליד האינפלציה, והמיפלצת הזאת מפחירה אותי מאוד. קל מאוד לממשלה לפגוע בחסכוניותיהם של אנשים קטנים. אבל ההיסטוריה הוכיחה שזה גרוע מפשע — זוהי איולת מסוכנת מאוד.

גימיק מעל לכל

איני יודע תהו מקור המילה "גימיק". אני יודע רק את משמעותה: תעלול או טכסיס. שכל מטרתו היא לרכוש תשומת-לב ופירסומת-עצמית.

הבובה של שולמית אלוני היתה גימיק. וגם הצעקות של צ'רלי ביטון, בעת השבעתו של יורם ארידור, (לא כן קריאת-הביניים של תופיק טובי, שציין בתום נאומו של יצחק שמיר שראשיה-ממשלה לא הוזכר יא במילה אחת שיש ערכים במדינת-ישראל).

פוליטיקאי רשאי וחיבי להשתמש בכל אמצעי סביר כדי להטיף לדריעותיו ולעשות להן נפשות. השאלה היא אם הגימיק עוזר לכך, או שלא נועד אלא למשוך תשומת-לב אישית.

הנסיך שלי מלמד שיש כאן לא פעם סתירה. גימיק מוצלח יכול לגרום לסערה ולמשוך פירסומת — אך להזיק לעניין שאותו כביכול בא בעל-הדבר לקדם.

בעשר שנותי בכנסת היו לי שני ניסיונות כאלה. האחד היה בכנסת השביעית. הייתי בחול"כ כאשר הציעה הממשלה (של המערך) לחוק, "מינה יהודי", תוך כניעה לסחיטה רתית. בהעריי החליט שלום כהן, שהיה אז מס' 2 בסיעה, לעשות מעשה דרמאטי.

כשבאתי ישר מנמלי-התעופה לכנסת, הסכיר לי את תוכניתו: לעלות לרכיב-הנאמים ולהצית את תעורת-ההוהת שלו.

נדהמתי. ראיתי לנגד עיני שריפה בכנסת, הדוכן עולה באש, פאניקה, חברי-כנסת נרמסים למוות מנמוסתם. יעצתי להימנע מכך.

כפשרה התקבלה הצעה מתונה יותר: ששלום כהן יקרע את תעורת-ההוהת בעת נאומו.

הדבר גרם לשעוריה בכנסת, ולסערה בארץ כולה. רוב האנשים לא הבינו את משמעות המעשה, וסברו כי הנה ח"כ קורע את מלח-המדינה.

למחרת היום החל יו"ר הכנסת, ראובן ברקת, לשאת נאום-גינני. ראיתי בכך מעילה בתפקיד וחריגה מסמכות. היה עלי גם להגן על חבר-לסיעה. קראתי קריאות-ביניים תקיפות, נצטוויתי לצאת מן האולם. סירבתי, ואז נישאתי החוצה על כפי הסדרנים.

עשיתי את כל זה באי-רצון רב. לדעתי רוצה הציבור לראות כנסת רצינית, מכובדת ומסודרת. אני רוגל מאוד בקריאות-ביניים, שהן מכשיר פרלמנטרי לגיטימי. אך אני שונא גימיקים, ההופכים את הכנסת לקירקוס.

בפעם אחרת, בכנסת התשיעית, בעת דיון סוער על שלום עכשיו, לבשתי חולצת-טי של תנועה זו. באמצע הדיון פשטתי את מיקטורני, וסיסמת התנועה נתגלתה לעיני הכ"כים.

עכשיו, כשהתנועה נישא אלי סדרן ואמר לי שיו"ר-הכנסת כעבור כמה ימים יגיש את שאלת סדרן ואמר לי שיו"ר-הכנסת